

USAID | **LOKAL**
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Gid pou kolektivite teritoryal yo
sèvi pou yal chache finansman**

SA KI NAN GID SA A

Lis abreviyasyon	4
Entwodiksyon	5
1 Sa yo rele "Chache Finansman" ?.....	7
2 Organizasyon ki ap fè lademann lan	8
3 Pwojè a.....	11
4- Plan estratejik	13
5- Idantifye ak chache sous finansman	15
6- Chache finansman bò kote pwogram ak òganizasyon èd pou devlopman	23
7- Chache lajan nan kominote an, nan dyaspora ak bòkote antrepriz prive	29
8- Siveyans, egzamen ak kontwòl apre èd la fin resevwa.....	33
9- Konsèy pratik pou suiv nan mande finansman	34
Anèks	36
Modèl lèt entwodiksyon.....	37
Modèl lèt pou remèt fomilè pou mande èd	38
Modèl bidjè	39

Lis abreviyasyon

ACDI	Ajans Kanadyen pou Developman Entènasyonal
ACP	Afrik, Karayib, Pasifik
AECI	Ajans Espayol pou Kooperasyon Entènasyonal
AFD	Ajans Franse pou Developman
ARD	Associates in Rural Development
BID	Bank Developman nan Amerik
FAES	Fon Asistans Ekonomik ak Sosyal
FIDA	Fon Entènasyonal pou Developman Agrikòl
KASEK	Konsèy Administrasyon Seksyon Kominal
KDK	Konsèy Developman Kominal
KDSK	Konsèy Developman Seksyon Kominal
LOKAL	Limyè ak Organizasyon pour Kolektivite yo Ale Lwen
MARNDR	Ministè Agrikilti, Resous Natirèl ak Developman Riral
MICT	Ministè Enteryè ak Kolektivite Territoryal
MPCE	Ministè Planifikasyon ak Kooperasyon ak Letranje
BMPAD	Biwo Konvèsyon Lajan ak Pwogram Ed ak Developman
ONG	Organizayon ki pa Gouvènman
ONU	Organizasyon Nasyon Zini
PDK	Plan Developman Kominal
PNUD	Program Nasyon Zini pou Developman
USAID	Ajans Ameriken pou Ed Entènasyonal pou Developman

Entwodiksyon

- Nan sikonstans gid sa a ekri**

Gid sa a se ptit pwojè Limyè ak Organizasyon pou Kolectivite yo Ale Lwen ke Ajans Ameriken Ed Entènasyonal pou fè Developman (USAID) finanse. Pwojè sa a ankadre kolektivite teritoryal yo nan mete anplas bonjan gouvènans ak developman lokal. Li ede meri yo vanse nan fè radyografi nan tèt ansanm ak nan fè planifikasyon estratejik komin yo kap ba yo kapasite pou fè plan developman komin yo (PDK). Plan sa yo bay otorite lokal yo yon zouti pou yo al chache lajan pou finanse inisyativ pou developman lokal. Yo mobilize popilasyon lokal yo deyè menm enterè e fè yo pran responsabilite yo nan developman kominote pa yo.

- Pou moun gid sa a fèt**

Gid sa a se yon zouti pou otorite lokal yo chache lajan. Yo prepare li pou ede Administrasyon Kominal yo, Konsèy Administrasyon Seksyon Kominal yo (KASEK), Konsèy Developman Kominal (KDK) ak Konsèy Developman Seksyon Kominal (CDSC) mache chache lajan pou finanse pwojè ki anndan plan developman kominal yo ak lòt inisyativ lokal. Lòt aktè developman tankou ONG, konsiltan, òganizasyon reliye ak kominotè kapab sèvi ak li tou.

- Jan pou sèvi ak gid sa a**

Gid senp sa a se pa yon liv tchala pou jwenn finansman. Li pa bay garanti depi you moun sèvi ak li ou ap jwenn lajan. Li bay lide sou fason pou fè lademann lajan ak fason pou jwenn lajan. L'ap ede meri

yo ak Konsèy Devolpman Kominal yo (KDK) nan demach yap fè pou yo jwenn èd pou fè pwojè nan komin pa yo. Yap kapab pran poul sou lide ak konsèy ki nan gid sa a pou devlope pwòp estrateji ak plan pa yo. Konsa yap kapab jwenn lajan nan kominote pa yo, nan men Gouvènman, kominote entènasyonal la ak biznis prive.

Nan gid sa a, tèm “chache lajan oswa fon”, “chache finansman” ak “mobilize lajan oswa fon” vle di menm bagay. Tèm kolektivite territoryal oswa lokal vle di yon administrasyon lokal ki pa Leta ki se otorite nan yon zòn kidonk se Meri oswa Konsèy Seksyon Kominal (KASEK). Nan gid sa yo rele yo tou “òganizasyon kap fè lademann”.

1 Sa yo rele "Chache Finansman" ?

Chache finansman se yon don pou mande lajan pou fè yon òganizasyon osnon yon pwojè mache. Men se pa lajan sèlman li rapòte. Li ka pèmèt ou jwenn sèvis, byen, konesans ak sipò moral. Chache finansman se pa mache ak kwi nan men, se pa bay presyon anba chal, ni se pa fòse moun bay sa yo pa vle bay. Li mande tan, pasyans, pèseverans ak yon bon planifikasyon. Pou ka genyen konfyans ak lajan bayè yo, li enpòtan pou byen vann komin nan oswa seksyon nominal lan, kolektivite territoryal la ak pwojè a.

Pou kolektivite territoryal yo, se pou pwomosyon komin lan, seksyon kominal la oswa seksyon kominal la yo, administrasyon kominal la, Konsèy Developman Seksyon Kominal yo (KASEK) ak tout lòt moun oswa gwoup kap soutni yo nan akonplisman misyon yo fèt kòmsadwa.

2 Organizasyon ki ap fè lademann lan

2.1- Se bati ak vann yon bonjan imaj

Administrasyon Kominal, KASEK la ak tout lòt òganizasyon kap chache lajan èd se yon pon ant kominote a ak bayè yo. Konsa yo dwe trete ak bayè yo egalego, kòm patnè. Pou mande fòk yo fikse pozisyon yo, fòk yo bati yon imaj epi vann tèt kòm yon òganizasyon yo ka fè konfyans, ki merite sipò.

Meri a oswa KASEK la dwe genyen yon vizyon ki klè, ki egzat e ki se vizyon tout dirijan yo ak tout manm yo. Vizyon sa a se foto avni yo swete a, se rèv kap vin yon reyalite. Yon vizyon se yon maryaj ant reyalite jodi a ak rèv pou yon demen pi bèle san blyie sitiyasyon anndan ak sa kap pase deyò kolektivite lokal la.

Mision òganizasyon an dwe byen detaye epi prezante nan yon sèl fraz ki di klè ki bò kolektivite a vle rive, ki manda li ak pou ki sa li ekziste. Misyon sa a dwe di klè ki sa kolektivite territoryal la ye, pou ki gwoup moun lap travay e kijan lap mennen manda li.

Estrateji kolektivite territoryal la dwe byen klè tou. Yo gen rapò ak sa li bay priorite, sou sa li ap mete tout fòs li pou rive fè rèv li an tounen reyalite.

Kolektivite territoryal la dwe bay tèt li objektif. Li dwe di klè sa ki gen pou fè pou vizyon an tounen yon reyalite.

Kolektivite territoryal la dwe fè lis priorite li yo. Yo se aktivite ki pi enpòtan pou reyalize pou rive nan objektif yo e fè vizyon avni an vin pou tout bon.

Meri a ak KASEK la ap mete devan avantaj ak fòs komin nan oswa seksyon kominal la ak mak fabrik popilasyon ak kominote lokal yo. Se pou yo mete devan tou pwojè ak aktivite ke to fè oswa yap fè ki byen pase.

Enfòmasyon sa yo se kle pou louvri pòt òganizasyon finansman yo e ou kapab ekri yo yon fason ki klè e tou kout sou youn ak de fèy papye osnon fè you bwochi pou ka pale de komin nan, seksyon kominal la ak kolektivite territoryal la. Dokiman si la yo ka mache ak lèt sipò moun kolektivite territoryal la travay avèk yo ak kèk òganizsyon kap kore li.

2.2- Reskonsabilite ak chapant òganizasyon an

2.2.1- Lidèchip otorite lokal yo ak wòl aktè lokal yo.

Kolektivite lokal kap mande lajan an dwe prezante imaj konfyans ak afèbon. Lidèchip majistra a ak kowòdonatè KASEK enpòtan lè kolektivite territoryal la ap chache lajan. Se yon gwo avantaj lò Konsèy Developman Seksyon Kominal (KDSK) la ak Konsèy Developman Kominal (KDK), dekrè premye fevriye 2006 la te prevwa a sou òganizsyon ak fonksyonman seksyon kominal yo ak komin yo, antre nan koze a. Otorite sa yo yo gen responsabilite pou suiv jan Plan Developman Kominal la (PDK) ap ekzekite ak chache lajan pou finanse li. Lè yo patisipe nan chache lajan an, sa bayè yo fè lademan lan plis konfyans.

2.2.2- Reskonsablite nan chache ak jere lajan

Li enpòtan pou kolektivite territoryal la jwenn yon moun osnon mete yon ekip kanpe pou fè djòb chache lajan an. Moun ki nan KDSK ak KDK ka nan ekip sa a. Ekip sa a ap travay anba kontwòl otorite lokal yo pou mete sou pye, siveye ak evalye travay chache lajan an. Kolektivite territoryal la a kapab sèvi tou ak yon pwofesyonèl ki bòs nan kesyon chache lajan. Moun sa a ap ankadre ekip ki la pou chache lajan an. Kèk pwofesyonèl kapab travay depi yap ba yo yon pousantaj sou lajan yo jwenn yo. Konsa, fòk gen yon kontra ki tabli byen klè sou zafè reskonsablite ak bonjan konpòtman.

Transparans se yon keksyon fondamantal nan jesyon tout òganizasyon sitou lè lap chache lajan. Pwen fò ak pwen fèb yon òganizasyon nan kesyon finans dwe pase anba egzamen. Li enpòtan pou mete kanpe yon sistèm ki ranfòse kapasite jesyon ak kontwòl lajan kolektivite territoryal la ak sila yo kap soutni li.

Kolektivite tèrityyal kap chache finansman dwe voye devan yon imaj pozitif komin li oswa seksyon kominal li, yon imaj konfyans administrasyon li yon fason pou yo atire ak jwenn konfyans bayè yo.

Bati yon chapant òganizasyon djanm pou chache lajan se kle pou rive fè kolektivite territoryal yo rive nan bonjan gouvènans.

3 Pwojè a

Anvan kolektivite lokal la al frape pòt pou mande finansman fòk sa li vle fè a klè nan tèt li e fòk li byen konnen poukisa li chofe konsa pou fè li. Lè kòz kap defann nan bon, mwayen yo ap vini dèyè. Aktè lokal yo ak kolektivite lokal yo ka gen anpil lide sou sa yo vle. Se ansanm pou yo idantifye nesesite pou yo bay dlo potab, pwòpte vil la, bati yon mache, mete lantouraj pou yon simityè, plis lòt bezwen ankò. Men fòk yo chwazi yon pwojè espesyal kap rezoud yon pwoblèm ki se nimewo en an. Pou sa fèt, fòk yo fè tout moun nan kominote a patisipe nèt ale. Konsèy Developman Kominal KDK) ak Konsèy Developman Seksyon Kominal (KDSK) la kapab fasilite bonjan patisipasyon sa a.

Se pou lide oswa pwoblèm ki idantifye a byen etidye avèk yon gwoup moun ki enterese nan komin lan epi pou yo byen wè si pwojè sa kapab fèt osnon pou yo etidye ansanm solisyon yo. Gen kesyon kle ke pou yo poze pou yo rive tabli yon plan ki klè e ki lojik.

- Ki pwoblèm ki genyen ?
- Ki bò yo vle rive ak ki objektif yo bay tèt yo? Kote yo vle rive a se solisyon yap pote bay pwoblèm yo idantifye a. Aloske objektif yo di klè sa ki dwe fèt pou rive kote yo vle a.
- Ki rezulta yap tann? Rezulta yo se sa ki pwal fèt.
- Ki aktivite yap mennen ?
- Nan konbyen tan yap fèt?
- Kiyès kap egzekite pwojè a?
- Konbyen lajan lap koute?
- Eske gen ase mwayen teknik ak ase lajan pou fè pwojè a?

- Ki sa pwòjè ap pote tou swit ak ki tras lap kite nan kèk tan ak nan anpil tan.

Depi kesyon sa yo fin reponn, kolektivite teritoryal la gen yon pwojè nan men li e li kapab aji.

Yon pwojè ki devlope nan patisipasyon e ki pa depaman ak pwoblèm e ak enterè tout moun gen plis possiblite pou li realize.

Anplis tou, bayè yo pito finanse pwojè ki devlope nan yon tèt ansanm.

4- Plan estratejik

Pou rive chache lajan byen, li enpòtan pou gen yon plan estratejik. Se otorite lokal yo ak sipò manm KDSK osnon KDK si yo la deja ak lòt lidè lokalite yo ki angaje nan devlopman kominote yo kap travay sou plan an. Planifikasyon estratejik la chita sou plizyè aktivite.

4.1- Konfimayson ke pwojè a bon

Pou yo sa byen planifye, kolektivite lokal yo ak sila kap travay avèk yo dwe tabli ki bò yo vle rive ak fikse objektif klè epi mete devan nèt mesay sentral la ki se vizyon ak misyon kolektivite teritoryal la. Demach sila la ede yo wè si pwojè yo mete an premye yo pou chache lajan pou yo a se mezi pye vizyon ak misyon sa a.

4.2- Analiz fòs, feblès, opòtinite ak menas

Yo dwe fè analiz fòs ak feblès koletivite teritoryal la. Egzanp, yon plan devlopman kominal ki rive fèt nan mete tèt ansanm pou vanse se yon fòs; popilasyon an pa fè administrasyon kominal la konfyans se yon feblès. Analiz sa a ap pèmèt wè si kolektivite teritoryal gen resous tankou moun, materyèl, lajan ak kapasite teknik ki pèmet li chache lajan. Lap ede wè ki resous li bezwen pou fè kesyon chache lajan an mache byen. Planifikasyon estratejik la pèmèt idantifye ak egzamine okazyon ak malè pandye ki kapab aji sou zafè chache lajan an.

4.3- *Mobilizayon moun*

Lò yo fin analize fòs, feblès, okazyon ak malè pandye, otorite lokal yo ak sila kap travay avèk yo dwe idantifye ak chache moun ak òganizasyon kle ki ka ede yo nan chache lajan e pi wè kouman pou yo fè pou yo vin ede yo. Sa ap pèmèt yo monte yon ekip.

4.4- *Etid mache moun kap bay lajan*

Otorite lokal yo ak sila kap travay avèk yo dwe fè ekzamen mache ki gen ladan li bayè lokal lak etranje an fonksyon pwojè yo mete devan yo. Fòk yo etidye mache sa a byen pou konnen ki demach pou yo fè, ki metòd pou yo mete devan pou chache lajan.

4.5- *Devlopman yon plan operasyonèl*

Lò yon fin fè aktivite sila yo, otorite lokal yo ak sila kap travay avèk yo ka devlope yon plan operasyonèl pou al chache lajan. Plan sa a pèmèt yo tabli ki rezulta yap tann, ki aktivite yo pral fè, ki travay kap gen pou fè, ki reskonsablite yap bay chak moun, ki kalandriye pou chak sa yap fè ak ki resous lajan ak materyèl yap mete pou fè chak travay.

Plan estratejik la ap ede fè yon egzamen ki pa anlè sou sa ki posib ak sa ki ka rive san blyie presyon ki ap bay anndan kou deyò.

Yon plan estratejik fè aktè lokal yo santi yo angaje nan yon menm kòz.

Li pèmèt idantifye ak chache mache bayè yo reprezante a.

5- Identifie ak chache sous finansman

Chache lajan chita sou prensip maketig ak vant. Depi pwojè a fin identifie, plan estratejik ak plan chache lajan fin fèt, anvan tout demach pour chache lajan ak ekri yon pwojè pou mande èd komanse, li enpòtan pou ganyen yon bon ekzamen mache a pou rive jwenn epi chache bonjan finansman. Nan tèks ki anba yo gen enfòmasyon sou sous finansman pwojè devlopman lokal ak inisyativ lokal an Ayiti.

5.1- Kominote a

Yon organizasyon ki rive jwen lajan andedan kominote li ap pi poze sou kesyon lajan e zèv li pap mouri. Anvan kolektivite lokal yo al chache lajan deyò, fòk yo ka jwenn anvan finansman nan kominote a. Li enpòtan pou yo konnen kiyès ki conn finanse pwojè ak inisyativ lokal nan komin lan ou seksyon kominal la. Kiyès ki ka bay lajan? Fòk yo ka cheke:

Moun ki kwè nan pwojè a: an premye eli local yo, apre sa kolaboratè yo, manm fanmi yo, politisyen kap viv nan zòn lan, ou ki moun zòn lan, biznisman, moun zòn lan kap viv aletranje, fi ak gason nan komin lan.

Oganizsyon ki tabli nan komin la ak nan seksyon kominal yo tankou legliz yo, ou òganizasyon kap soutni yo, òganizasyon ki pa gouvènman (ONG), asosyasyon fanm, jèn, peyizan, ak biznis.

Moun ak òganizasyon nan kominote ka bay lajan, men tou yo yo ka bay kado kipa lajan tankou tè, kay, ekipman ak sèvis pwofesyonèl.

Asosyasyon ki nan dyaspora a sitou asosyasyon moun menm peyi, asosyasyon pwofesyonèl kap pote kole pou devlopman peyi Ayiti, nan finanse ak nan mete kanpe ti pwojè kominotè.

5.2- Leta ayisyen

An Ayiti gouvènman an toujou finanse inisyativ kominal yo ak pwojè lokal ki pase anndan:

Ministè yo sitou Ministè Enteryè ak Kolektivite Tèritoryal (MICT) ki gen sou kont li kolektivite territoryal yo, Ministè Planifikasyon, ak Koperasyon ak Letranje (MPCE), Ministè Agrikilti, Resous Natirèl ak Devlopman Riral (MARNDR).

Leta ayisyen fè plan pou li fè transfè lajan bay kolektivite territoryal yo de jan: lajan nòmal ak lajan espesyal ou sibvansyon Ministè Enteryè ak Kolektivite Territoryal yo jere. Lajan transfè nòmal yo gen lajan pou administrasyon ak lajan sou kondisyon. Premye lajan an se pou balanse bidjè kolektivite yo, dezyèm lajan an se pou achte sèvis osnon fè yon envestisman ki twòp pou kolektivite yo.

Transfè espesyal yo osnon sibvansyon yo gen ladan yo lajan pou fin konplete kòb yon aktivite, lajan pou ankouraje konpetisyon, ak lajan pou ka ijan.

Ministè Planifikasyon ak Koperasyon ak Letranje (MPCE) ak Ministè Agrikilti, Resous Natirèl ak Devlopman Riral (MARNDR) bay lajan pou meri yo ak KASEK yo si yo mande. Li pran kontwòl teknik pwojè

developman lokal ki ekzekite pa òganizasyon piblik developman yo, ajans ak pwogram koperasyon entènasyonal yo.

Gen òganizasyon piblik ki granmoun tèt yo tankou Fon èd Ekonomik ak Sosyal (FAES) ki anba Ministè Ekonomi ak Finans ak Biwo Konvèsyon Lajan ak Pwogram Ed ak Developman (BMPAD) ki anba Ministè Planifikasyon ak Koperasyon ak Letranje. Organizasyon sa yo jere pwogram developman gouvènman an finanse anndan yon kontra yo siyen avèk ministè yo. Yo gen sou kont yo pwogram bayè yo finanse anndan ministè yo. Yo finanse meri yo an dirèk osnon yo egzekite pwojè avèk èd Organizasyon ki pa Gouvènman (ONG) osnon biwo etid . Nan komansman ane 2000, (FAES) te vin bòs tout bon nan fè pwogram developman lokal. Li bay lajan pou ede fè plan kominal yo ak seksyon kominal yo e inisyativ lokal yo dapre pwogram gouvènman ayisyen ak bayè yo te finanse.

5.3- Pi gwo bayè etranje yo

Gen divès bayè ki finanse pwogram developman. Yo fè de gwoup, yon gwoup se òganizasyon plizyètèt ki gen plizyè peyi ladan yo e lòt gwoup la o a se peyi ki se bayè ak ajans koperasyon detèt.

Organizasyon developman plizyètèt

Pi gwo òganizasyon developman plizyètèt ki finanse pwogram developman an Ayiti se :

- Bank Developman nan Amerik la (BID) ki se yon òganizasyon finansman ki finanse pwojè ak pwogram pou devlopman sosyal, pou modenize Leta ak fè bonjanjesyon Leta a, devlopman sektè prive ak yon politik youn antre nan lòt nan rejon an. Li se pi gwo sous finansman nan Amerik Latin lan ak nan Karayib la.
- Bank Mondyal kap pote èd ak finansman pou peyi kap pase move pas nan lemonn. Jodi a je li plis fikse sou peyi ki sou wout devlopman sitou peyi ki dèyè kamyonèt la nan domèn edikasyon, agrikilti ak endistri.
- Pwogram Nasyon Zini pou Developman (PNUD) ki sòti nan pwogram ak kès Nasyon Zini. Li kowòdone divès ajans Nasyon Zini an Ayiti.
- Inyon Ewòpeyen ki gen vennsèt (27) peyi ewopeyen ladann e ki siyen yon kontra koperasyon avèk swasann disèt (77) peyi nan Afrik, Karayib ak Pasifik (AKP). Li se premye bayè nan èd pou devlopman nan lemonn. Koperasyon Inyon Ewopeyen ak Ayiti ale nan tout domèn devlopman : èd ak sekirite nan manje, dwa moun, sosyete sivil, devlopman bon vwazinaj, devlopman riral, enfratrikti, politik bon kaptèn, edikasyon, ak domèn sosyal.

Ajans Koperasyon detèt

Pi gwo ajans koperasyon detèt yo ki finanse pwogram devlopman an Ayiti se :

USAID : Ajans Ameriken Ed Entenasyonal pou fè Developman pèp ameriken finanse pa filyè gouvènman li.

ACDI : Ajans Kanadyen Ed Entenasyonal pou fè Developman pèp kanadyen finanse pa filyè gouvènman li.

AECID : Ajans Espayòl Koperasyon Entenasyonal pou fè Developman pèp espayòl finanse pa filyè gouvènman li.

Divès ajans koperasyon detèt pa finanse pwojè andirèk e yo pa bay kolektivite tèritorial yo èd men nan men. Yo sèvi ak Organizasyon ki pa gouvènman (ONG), antrepriz prive entènasyonal yo, osnon yo mete yon ekip jesyon pou egzekite pwogram yo.

Fondasyon entènasyonal yo

Fondasyon entènasyonal yo se òganizasyon ki gramoun tèt yo ki bay tèt yo misyon pou bay òganizasyon ki pa gouvènman yo, òganizasyon kominotè ak legliz yo èd. Yo jwenn lajan nan men byenfetè, gwo biznis osnon nan aktivite chache lajan chaktan yo fè.

5.4- Organizasyon ki pa gouvènman yo ak ajans kap egzekite pwogram entènasyonal yo

Chak jou pi plis, se òganizasyon ki pa gouvènman yo ak biznis entènasyonal yo kap egzekite pwogram yo ak pwojè devlopman lokal yo. Kèk nan bayè yo mete ekip jesyon pou jere youn osnon plizyè pwogram. Ajans koperasyon detèt yo anboche pi souvan òganizasyon sa yo avèk apèl dòf. Organizasyon sa yo travay nan zòn ak nan domèn bayè a mete anpremye sou lis li. Pwogram ke òganizasyon sila yo ap egzekite gen yon objektif egzat ak yon tan tou fikse.

Kèk ONG entènasyonal byen aktif an Ayiti. Se de gwo òganizasyon nan nivo mondal ki chache lajan divès kote. Yo pale anfavè peyi pòv yo e yo sensibilize gwo piblik la pou finanse pwojè nan peyi kap devlope yo. Yo plis travay nan sante, edikasyon, anviwonnan, ka ijan, ti biznis, ak komès san fòs kote.

5.5- Organizasyon entènasyonal lafwa ak reliyon

Anpil òganizasyon lafwa ak reliyon finanse pwojè developman kominotè an dirèk osnon pa filyè legliz yo an Ayiti. Organizasyon sa yo mete ansanm ak òganizasyon de baz osnon legliz katolik ak pwotestan pou egzekite pwojè sosyal. Pa filyè òganizasyon reliye, kèk pawas etranje antre nan koperasyon avèk pawas ayisyen yo.

5.6- Vil marasa

Nan koperasyon nan reydon yo, gen vil ki vin mare kòd lonbrik yo ak lòt vil nan lemonn antye. Relasyon sa yo pran chè gras ak echanj sosyal, kiltirèl ak ekonomik. Plizyè vil ayisyen marasa avèk vil nan Etazini ak vil an Frans. Vil sa yo chache mwayen materyèl ak finans bò kote administrasyon pa yo ou gouvènman peyi yo pou ede patnè yo a nan reyalize pwojè sosyal ak ekonomik yo.

5.7- Biznis prive yo

Biznis prive yo pa finanse anpil inisyativ lokal yon manyè fomèl. Biznismann yo, nan non pa yo, sipòte aktivite charitab, sosyal, kiltirèl ak espò legliz yo, asosyasyon yo, gwoup jèn yo elatrye.

Kounye a, an Ayiti, kèk gwo biznis tankou bank yo, konpagni telefòn yo, pwodiktè bwason ap modènize tèt yo nan soutni kèk pwojè devlopman ou inisyativ lokal de jan: parenn yon aktivite sa yo rele esponsò osnon fè envestisman sosyal.

Parenn yon aktivite, esponsò

Parenn yon aktivite se yon zouti pou biznis prive yo fè piblisite pou tèt yo. Yo finanse yon aktivite ki pot non yo, ki mete pwodui yo devan nèt, sa fè tout moun wè yo. Konsa, yo chache pwojè ak inisyativ kap rale moun dèyè li, kap fè laprès pale de li. Poutèt sa, biznis prive yo renmen finanse chanpyona foutbòl, festival ak kanaval. Organizayson oswa kolektivite lokal ap fè piblisite pou yo sou kondisyon ki te anntann alavans.

Reskonsablite sosyal osnon envestisman sosyal responsab biznis yo.

Nan peyi devlope yo, biznis yo panche chak jou pi plis sou pwoblèm sosyal yo, ekonomik yo ak envowonnman yo. Reskonsablite sosyal la gen de fas youn sou anndan ak youn sou deyò. Fas anndan an gen rapò ak yon politik pou pran ka anplwaye yo ak aksyonè yo. Fas sou deyò a gen a wè a wòl ak reskonsablite biznis lan nan kominate a ak sisyete a. Konsa, kesyon reskonsablite sosyal la ka pouse biznis ki santi yo renkonsab soutni inisyativ lokal yo. Kèk gwo biznis an Ayiti mete kanpe fondasyon pou fè envestisman sosyal.

Ministè Enteryè ak Kolektivite Territoryal bay administrasyon kominal yo èd pou mennen inisyativ lokal.

Oganizasyon publik yo tankou FAES ak Biwo Konvèsyon lajan Pwogram Ed pou Developman egzekite osnon jere pwojè developman lokal pou gouvènman an avèk lajan leta osnon ak lajan bayè entenasyonal yo.

Ed plizyètèt yo pisouvan plis gen awè ak pwogram gouvènman yo. Pa gen yon ajans koperasyon plizyètet osnon detèt ki finanse kolektivite territoryal yo an dirèk. Gen de inite espesyal ki mete an plas pou jere lajan bayè sila yo.

Finansman bayè entènasyonal yo kap soutni developman lokal pase nan men ajans kap egzekite pwogram yo ki la pou finanse kolektivite territoryal ak lòt aktè local.

6- Chache finansman bò kote pwogram ak òganizasyon èd pou devlopman

6.1- Kòman pou jwenn bayè ki mezi pye ou ?

Depi pwojè a fin idantifye , objektif yo byen defini e resous kap nesesè yo fin chwazi , fòk moun ki responsab chache lajan yo tabli yon lis bayè ki ka bay lajan. Gen kèk zouti ki ede ou chache enfòmasyon sou bayè yo, lis ki gen pi gwo sous finansman yo ke ARD/LOKAL/USAID devlope, lis ONG Ministè Planifikasyon ak Koperasyon ak Letranje (MPCE). Yo bay premye enfòmasyon sou sous finansman tankou adrès yo nan domèn ak zòn yo travay.

Apre ke pwogram ak òganizasyon ki te ka enterese nan pwojè a fin idantifye, li enpòtan pou ganyen plis enfòmasyon ki posib sou pwojè yo déjà finanse, mwayèn montan lajan yo bay pwojè sa yo, pi gwo ak pi piti lajan yo ka bay, konbyen tan, kondisyon pou yo bay yon finansman. Li enpòtan pou gen enfòmasyon ki pèmèt konnen tou si bayè a bay kolektivite tèritoryal yo lajan an dirèk osinon si yo dwe chache yon patnè pou mande ou osinon pou egzekite pwojè a pou yo. Enfòmasyon sila yo ka disponib sou sit wèb bayè ki idantifye yo sitou sou pwogram yap mennen ak pwojè yo gen an Ayiti.

Gen kèk pwogram ak òganizasyon ki bay direksyon ak yon fòm pou mande èd. Gen lòt ki gen rapò chak ane ki bay enfòmasyon sou sa yo reyalize. Kolektivite lokal kap chache kòb la dwe li prensip kap dirije powgram ak òganizasyon sila yo a ak rapò chak ane yo pou wè si pwojè pa li a ap mache ak objekif ak priyorite yo.

6.2- Kijan pou tcheke yon bayè?

Pran kontak avèk yon bayè

Si kolektivite territoryal la panse pwojè li a siye ak kondisyon yon bayè, li fèt pou ekri yon lèt entwodiksyon ki prezante pwojè a an de mo yon fason pwofesyonèl e mande yon randevou avèk responsab pwogram lan yon fason pou jwenn tout enfòmasyon ki pral pèmèt li depoze yon demann.

Li pi fasil pou jwenn bon repons nan menm òganizasyon ki nan menm rejyon ak kolektivite local kap chache lajan an, ou ki travay nan menm domèn ak pwojè lap chache lajan pou li a. Kolektivite territoryal la ka teste pwojè nan rankontre ak reskonsab pwogram yo pou wè si yo enterese, pran lide yo e chanje estrateji si gen bezwen saa.

Si bayè a gen yon fòm pou mande èd, li enpòtan pou kolektivite kap mande kòb la ranpli li pandan lap li ak anpil atansyon prensip direksyon yo. Yon lèt kouvèti dwe mache ak demann èd la. Kolektivite local pa dwe bay dokiman bayè a pat mande nan prensip direksyon li yo.

Chache èd pwofesyonèl yo

Yon lòt mwayen ki bon ke otorite lokal yo ak asosyasyon lokal itilize anpil se chache konsèy ak èd nan menm pwofesyonèl, ONG, ak biwo etid kap travay nan devlopman. Denye gwooup sa se patnè tout bon ki kapab pote konesans, kontak li yo, pou yon pri espesyal osnon gratis si li wè yon enterè. Yo kapab ede kolektivite local la chache enfòmasyon ak antre an kontak avèk pwogram ak òganizasyon ki

kapab finanse pwojè li a. Yo kapab ede li nan ranpli fòmilè pou mande èd la. Kolektivite local la ka chache lajan nan kominate a pou peye sèvis pwofesyonèl yo.

Kèk pwofesyonèl osinon biwo etid ofri èd yo e yo chaje yon frè 5 à 10% selon enpòtans pwojè a ak valè lajan bayè a bay. Pousantaj sa a ka antre anndan bidjè kap remèt bay bayè a pou pa fè anyen anba tab

6.3- Plan yon dokiman pwojè

Dokiman pwojè a dwe yon « dokiman ki merite pou achte », ki kapab bay bayè a enfòmasyon e konvenk li. Ekri yon dokiman pwojè mande kèk konesans ak eksperyans. Menm si se yon pwofesyonèl ki ekri li, li enpòtan pou otorite lokal yo konnen byen premye enfòmasyon sou pwojè a. Enfòmasyon sa yo dwe kout, li dwe prezante pwojè a klè ak kolektivite lokal la ak zòn nan nan yon dis paj konsa. Li dwe gen pati sa yo:

Yon paj kouvèti ki gen enfòmasyon sa yo :

- Non òganizasyon an
- Non, tit ak kowòdone moun ki an chaj la (adrès, télèfòn, adrès elektwonik)
- Tit pwojè a
- Zòn lap dewoule
- Valè tan pwojè a
- Valè lajan lap koute

Apre paj kouvèti a, fòma sila kapab adopte :

A- Ranmase

Fè ranmase pwojè a yon fason ki klè e ki egzat nan youn osnon de paragrapf.

B- Sikonstans

Pati sa a ap prezante kondisyon politik, sosyal ak ekonomik zòn kote pwojè a pral fèt. Lap bay mak fabrik ak bezwen popilasyon an. Lap defini byen klè pwoblèm ki dwe rezoud la. Lap bay chif, temwayaj manm kominate a ak lòt rezulta etid pou montre pwoblèm lan egziste ak enpòtans li. Lap montre kijan pwojè a ap satisfè bezwen sa epi rezoud pwoblèm yo.

C- Bi ak objektif yo

Bi a se kote koletitivite teritoryal la vle rive ak pwojè a, kote li vle rive nan chache repons ak solisyon pou bezwen ak pwoblèm li jwenn yo.

Objektif yo dwe gen rapò ak bezwen ak pwoblem yo. Yo dwe di klè sa ki ta dwe fèt pou bay repons a bezwen sa yo, solisyon a pwoblèm yo. Objektif yo dwe egzat, fòk yo ka mezire yo pou li pi fasil pou evalye si pwojè a reyisi. Fòk yo pa konfonn objektif avèk aktivite.

D- Rezulta ki prevwa

Rezulta yo se byen ak sèvis toutbonvre ki sòti nan aktivite ki reyalize gras ak mwayen ki te envesti nan pwojè a. Se aktivite pwojè a kap bay yo. Yo pèmèt tabli kantite ak kalite sèvis ak byen ke pwojè a pote.

E- Aktivite yo

Aktivite pwojè a dwe prezante an detay. Yo dwe mare ak objektif pwojè a. Se pou ki kote aktivite sa yo ap fèt, kiyès kap fè yo, kilè e pandan konbyen tan byen tabli.

F- Kalite jesyon

Li enpòtan pou kalite jesyon kap itilize a byen defini. Wòl ak reskonsablite divès aktè nan jesyon pwojè a ak fason aktivite yo ap demare dwe byen defini. Fòk gen yon sistèm klè ak lojik pou jere lajan ki prezante pou sa rann bayè yo kont.

G- Evalyasyon

Anpil moun kwè evalyasyon se pou fè bayè plezi. Men, li enpòtan anpil paske li ede òganizasyon an bay pi bon rannman e pran lesон nan men pwojè ki sòt reyalize a. Kalite evalyasyon an depann de ki pwojè ak konbyen tan pwojè a, konbyen lajan li koute e kèkfwa de egzijans bayè a. Fòk genyen kèk siy endikatè ki tabli alavans pou evalye si pwojè a rive nan objektif ki te vize yo.

H- Ranseymen sou òganizasyon an

Fòk gen enfòmayson ki bay so sou konpetans ak eksperyans kolektivite territoryal la ki gen rapò ak pwojè a. Fòk gen enfòmasyon ki bay sou sitiyason kolektivite territoryal la, misyon li, objektif li yo, sou zòn li travay, gwoup li travay ak patnè li. Yon istwa tou kout sou sa kolektivite lokal la reyalize deja dwe prezante. Si li te resevwa ou te resevwa èd nan men lòt bayè, li enpòtan pou yon prezantasyon tou

kout pwojè yo te jwenn èd pou yo a fèt. Fòf kolektivite territoryal la bay non ak enfòmasyon pou kontak lòt òganizasyon yo osinon yo pral soumèt pwojè a.

G- Bidjè

Bidjè a dwe devlope sou yon fèy MS Eksèl. Fòk atik bidjè yo prezante byen klè ak mare ak aktivite kinan pwojè a. Gen yon modèl bidjé nan denye paj gid la.

Majorite pwojè bayè yo resevwa pa jwenn finansman. Fòk koletivite territoryal la pa pè remande lajan yon lòt fwa osinon tcheke yon lòt bayè pandan li ap pase men nan pwojè a osinon pran plis enfòmasyon sou bayè yo.

Fòk yo pa bay bayè yo presyon anba chal nan telefòn osinon nan vini nan biwo yo san randevou.

Li enpòtan pou yo mande yon pwofesyonèl ede yo idantifye bayè yo ak prepare yon demann ki djam pou yo ka gen plis chans jwenn lajan.

7- Chache lajan nan kominote an, nan dyaspora ak bòkote antrepriz prive

Menm si Ayiti jwenn anpil èd nan men lòt nasyon yo, menm si gen anpil bayè, anpil òganizasyon èd pou devlopman ki tabli nan peyi a ak transfè lajan gouvènman ayisyen an, kolektivite territoryal yo dwe chache divès sous finansman ak chache lajan nan kominote yo. Lajan sa yo kapab finanse ti pwojè, sèvi kòm lajan pou kòmanse yon pwojè, ou sèvi kòm patisipasyon lokal, osnon li ka sèvi pou peye pwofesyonèl ki ede kominote territoryal yo chache lajan.

Konsa, kolektivite territoryal yo, sitou sila yo ki gen yon plan Developman Kominal e/ou ki pran angajman pou satisfè bezwen kominote yo dwe, depi plan estratejik ak plan detaye fin devlope, chwazi metòd ki pi bon pou chache lajan.

Gen divès teknik pou chache lajan. Gen teknik lontan yo ak teknik modèn yo.

Ansyen teknik pou chache lajan

Kolektivite territoryal yo pa konn abitye fè kanpay pou chache lajan. Yo sitou mande gouvènman, ONG, ajans ak pwogram kooperasyon entènasyonal lajan. Asosyasyon lokal yo ak pwofesyonèl yo itilize teknik lontan pou yo kapab jwenn lajan pou fè inisyativ lokal yo tankou fèt pwotwonal, aktivite espò, ak kiltirèl, lekòl timoun yo, èd pou sa ki

nan pa bon menm yo, kokobe yo ak lòt aktivite sosyal yo. Teknik pou chache lajan ki pi kouran yo se:

- Tcheke lajan nan men moun pa ou e/ou tcheke notab ak biznis nan kominate a nan pase kay an kay e/ou nan ekri yo yon lèt.
- Nan òganize aktivite espesyal tankou gagè, bal, kèmès, fèt ak babako manje.
- Nan fè raf ak lotri

Kalite aktivite sa yo pa bay anpil lajan. Aktivite espesyal yo mande anpil volontè ak lajan. Yo konn fè defisi.

Nouvo teknik pou chache lajan

Gen metòd modèn pou chache lajan yo pa si tèlman itilize an Ayiti:

- Maraton avèk asistans laprès pou fè moun pran konsyans ak mobilize yo. Li enpòtan pou direktè medya yo ak asosyasyon jounalis patisipe nan òganizasyon marathon an. Mesay nan radyo yo, entèvyou, ap voye maraton an monte, yap pouse piblik la ak òganizasyon yo bay lajan. Li enpòtan pou gen dat ak kote ki chwazi pou moun pote lajan. Laprès ap voye maraton an monte e lap bay nouvèl tout jounen sou jan maraton ap pase. Konsa lap mennen yon maketin sosyal.
- Gran nèg ak gwo biznis yo konn mete nan bidjè yo chak ane yo lajan pou fè piblisite ak investi nan sosyal. Fòk kolektivite territoryal la chache byen epi jwenn biznis ki enterese nan inisyativ yap menen an. Fòk yo fè anpil piblisite pou antrepriz yo kap bayo lajan.

- Organize chak ane youn ak plizyè aktivite espesyal tankou fwa, festival, kanaval, rali avèk sipò biznisman yo. Fòk kolektivite territoryal la chwazi you group biznis ki pa nan konpetisyon youn ak lòt. Biznis ki fè bwason, bizniz telefòn, bank a lòt biznis ki nan pwodui ak sèvis popilè ap chache aktivite sa yo. Li toujou pi bon pou se pwofesyonèl ki fò nan aktivite sa yo ki òganize yo. Yo ka resevwa yon pousantaj sou lajan biznis yo bay ak sou lajan aktivite a rapòte.
- Maketin dirèk nan itilize lèt ak entènèt. Nan ka sa, fòk gen yon envestisman ki fèt nan ekri yon ti livrè, fè yon blòg, monte yon sit wèb ki ka pèmèt tabli yon kontak avèk moun ak òganizasyon. Plizyè milye moun an Ayiti ou nan peyi etranje ka jwenn enfòmasyon avèk entènèt. Rezon ki pou fè moun mete lajan yo nan yon aktivite, ak mesay ki sòti pou voye aktivite a monte dwe frape kè moun yo. Ayisyen nan dyaspora se yon bon mache pou al chache lajan nan fè maketin dirèk ak entènet.

Pou yo sa rale lajan moun ak gwoup moun, kolektivite territoryal yo dwe jwenn yon bon kòz ki pou fè moun mache lajan li epi fè pase yon mesay ki ka frape kè.

Kolektivite territoryal yo dwe travay pou voye komin lan monte ak refè pòtreimaj li, konsa yap jwenn byenfetè ak biznis kap sèvi kòm paren yo.

Premye objektif yon entrepriz se fè lajan. Fòk kolektivite territoryal la pran tèt yo nan montre yo li nan entèrè yo pou finanse yon pwojè osinon yon aktivite espesyal e fè reklam pou yo depi yo jwenn èd la.

Entènèt se yon bon zouti pou voye komin yo monte ak chache lajan pour kolektivite territoryal yo. Kolektivite sa yo gen enterè mete anpremye sou lis yo lajan pou mete kanpe yon sistèm komunikasyon ki byen kadre ak zouti elektwonik pou voye kominote yo monte.

8- Siveyans, egzamen ak kontwòl apre èd la fin resevwa

Bayè yo kit yo se piblik, kit yo se prive dwe konnen sa ki fèt ak lajan yo a. Konsa, siveyans, ak evalyasyon se zouti kap ede jwenn ak mezire rezulta.

Depi kontra a fin siyen epi èd la bay, fòk kolektivite territoryal la pa mize pou di bayè a mèsi. Li enpòtan pou li kenbe yon kontak sere ak li e voye foto ak dokiman ki gen enfòmasyon sou jan pwojè a ap mache. Fòk li fè jefò pou respekte delè yo. Si yo an reta osnon gen pwoblèm pou respekte yon delè, yo dwe ekri osnon rele nan telefòn pou enfòme bayè a.

ONG yo, ajans yo ak pwogram kooperasyon yo mande rapò sou jan pwojè a ap vanse ak rapò final . Kit yo mande osnon yo pa mande fòk rapò bay sou sak pase ak kouman lajan depanse nan pwojè a. Rapò sa dwe pale sou aktivite ki fèt, rezulta ki jwenn, defi yo ki leve, pi bon eksperyans ak lesyon ki pou tire. Foto, resi depans yo dwe mache ak rapò sa yo plis temwayaj ak remèsiman benefisyè yo ak aktè kle nan kominate a.

Rapò pwojè a se yon zouti pou pouse bayè a ba ou lòt lajan pou lòt aktivite. Li ka sèvi tou pou rale bayè tou nèf. Bay entèvyou, fè repòtaj nan laprès, voye nòt pou laprès, fè konferans pou laprès se bon zouti pou fè reklam pou bayè yo.

9- Konsèy pratik pou suiv nan mande finansman

Fòk gen yon pwojè ki ka vann cho

Konnen byen pwoblèm ki pou rezoud la
Detaye klè bi ak objektif yo
Rakonte aktivite ki pral fèt yo
Gade konbyen pwojè a ap koute

Mete devan yon bon pòtre imaj kolektivite territoryal la

Prezante vizyon ak misyon koletivite territoryal la
Detaye klè bi ak objektif kolektivite territoryal la
Prezante sektè entèvansyon kolektivite territoryal la ak sa ki enpòtan pou li
Rakonte istwa positif kolektivite territoryal la
Pale sou bon rezulta travay kolektivite territoryal la nan kominote a

Frape nan bon pòt yo

Fè yon lis bayè ki kapab finanse pwojè a
Pran enfòmasyon sou moun ki kle anndan òganizasyon sa yo
Pran enfòmasyon sou kondisyon pou jwenn èd
Pran enfòmasyon sou non, adrès ak nimewo telefòn moun kap reskonsab demann yo.
Ekri osinon telefone bayè yo ki pi siye ak kalite pwojè a epi mande yon randevou
Pa bay bayè a presyon
Si gen bezwen, peye yon pwofesyonèl pou fè kontak ak bayè yo

Prepare yon demann ki solid

Fòk demand lan kout, klè ak byen chita. Prezantasyon pwojè dwe byen planifye

Si bayè a gen yon fòm pou mande èd, fòk yo byen li ak byen suiv direksyon li bay

Montre kijan rezulta yo ap kenbe lò pwojè ap fini

Fè yon jan pou dokiman pwojè a pa gen erè ak fot ladan

Fè yon jan pou sa ki di yo ak chif ki ekri yo se laverite

Pa bay enfòmasyon ak dokiman pou bèbèl

Voye yon lèt pou mache ak demann lan

Rele nan telefòn pou suiv demand lan

Rele yon pwofesyonèl pou ekri pwojè a si sa nesesè.

Tabli bon relasyon avèk bayè yo

Pran enfòmasyon chaktan sou bayè nan komin nan ak sa yo fè déjà

Pa engra ak bayè yo

Fè reklam pou bayè yo

Pa dekoraje si pwojè a pa ta pase.

Toujou chache enfòmasyon

Pran enfòmasyon chaktan sou pwogram finansman ki la yo ak pwogram tounèf plis sa kap vini yo.

Li jounal yo pou gen enfòmasyon sou apè dòf pou pwojè

Anèks

Modèl lèt entwodiksyon

Commune, date

Madame ou Monsieur Prénom et nom personne responsable

Titre

Nom Programme

Nom Institution

Adresse

Madame ou Monsieur titre,

Dans le cadre du Plan de Développement Communal (PDC) de nom commune , je prends plaisir à solliciter l'appui du programme XXXX pour la réalisation d'un projet d'adduction d'eau potable au centre ville.

Ce projet priorisé par les citoyens a pour but d'améliorer les conditions de vie de la population et pour objectif principal de faciliter son accès à l'eau potable. Le coût de ce projet, d'un durée de six mois, s'élève à un million cinq cent mille gourdes (1, 500.000.00 HT).

Je saisir l'occasion pour solliciter une rencontre avec vous au cours de laquelle, j'aurai l'opportunité de vous fournir de plus amples informations sur ce projet.

Veuillez trouver, ci-joint des informations sur la commune de XXXX et sur son Plan de Développement Communal 2009-2012.

Cordialement,

Prénom et nom Maire

Maire

Modèl lèt pou remèt fomilè pou mande èd

Commune, date

Madame ou Monsieur prénom et nom personne responsable

Titre

Nom Programme

Nom Institution

Adresse

Madame ou Monsieur titre,

Je prends plaisir à vous soumettre, ci-joint, le formulaire dûment rempli de demande de subvention pour la réalisation d'un projet de construction de marché public à la 4ème section de la commune de XXXX.

Ce projet a pour but de développer les activités économiques de cette section communale. Son coût total est de six millions de gourdes (6,000.000.00 HT). Un montant de quatre millions deux cent mille gourdes (4,200.000.00 HT) soit 70% du budget est sollicité de nom institution. Des fonds de contrepartie représentant 20% du budget seront alloués par le Ministère de l'Intérieur et des Collectivités Territoriales. La balance sera fournie, en nature, par la communauté.

Comptant sur votre coopération, je vous prie d'agréer, Madame ou Monsieur titre, l'assurance de ma parfaite considération.

Prénom et nom maire

Maire

Modèle bidjè

Dépenses	Unité	# d'unités	Coût unitaire	Coûts en gourdes
1. Ressources humaines				
<i>Sous-total Resources humaines</i>				0
2. Voyages				
<i>Sous-total Voyages</i>				
3. Frais généraux				
<i>Sous-total Frais généraux</i>				0
4. Equipements, matériel et fournitures				
<i>Sous-total Bureau local</i>				0
5. Activités ou investissements				
<i>Sous-total activités ou investissements</i>				0
6. Sous-total Coûts directs du projet				0
7. Provision pour imprévus				
8. Total Coûts directs (6 + 7.)				0
9. Coûts administratifs				
10. Total (8 +9)				

